

Informe final de l'ensenyament. Llicenciatura de Periodisme

1. Introducció:

L'avaluació de la llicenciatura de Periodisme (segon cicle) de la Universitat Pompeu Fabra s'ha dut a terme durant el cursos 1998-99 (autoestudi) i 1999-2000 (avaluació externa i informe final), d'acord amb el següent calendari.

- 7 de setembre de 1998: nomenament, per resolució del Degà de Periodisme, dels membres del Comitè d'Avaluació Interna: Jaume Guillamet, president, Jordi Farré, secretari i Antoni Esteve, vocal, en representació dels professors; Jaume Zorita, vocal, en representació dels estudiants; Montserrat Guinjoan, vocal, en representació del personal d'administració i serveis.
- 13 de gener de 1999: reunió de constitució del Comitè Intern amb el Vicerector de Docència, Programació i Avaluació.
- 27 de gener, 3, 10, 17 i 24 de febrer i 10 de març de 1999: reunions de treball del Comitè Intern, en forma de ponència conjunta, per a la redacció del primer text de l'autoestudi.
- Mesos d'abril-maig, treball individual dels membres del Comitè Intern sobre el primer text de l'autoestudi.
- 1 de juny de 1999: reunió amb membres de la Secció Científica de Periodisme del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual sobre l'apartat de recerca de l'autoestudi.
- Mes de juny: dues sessions de discussió de noves propostes i elaboració del text definitiu de l'autoestudi.
- 23 de juny – 9 de juliol de 1999: fase d'audiència pública de l'Informe Provisional d'Autoavaluació dels Estudis de Periodisme, amb exemplars a disposició de la comunitat de la titulació dipositats a la Biblioteca, a les secretaries dels Estudis i del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual, a l'Administració de l'Edifici de la Rambla i a l'Intranet de la UPF.
- 14 de juliol de 1999: incorporació de les observacions rebudes durant l'audiència pública i aprovació del text final de l'autoestudi.
- 1 d'octubre de 1999: nomenament per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya del Comitè d'Avaluació Externa, format per Pilar Diezhandido Nieto, catedràtica de Periodisme de la Universidad Carlos III de Madrid, presidenta; Josep Pernau Riu, periodista de El Periódico de Catalunya i exdegà del Col·legi de Periodistes de Catalunya; i Josep Maria Vilalta, cap de la Unitat de Planificació Estratègica de la Universitat Politècnica de Catalunya.
- 26 de novembre de 1999, aprovació per la Junta d'Estudi del nou Pla d'estudis de la llicenciatura de Periodisme.
- 31 de gener i 2 del febrer de 2000: visita del Comitè d'Avaluació Externa.
- 31 de març de 2000, recepció de l'informe del Comitè d'Avaluació Externa.
- 24 de maig – 9 de juny del 2000, fase d'audiència pública de l'informe del Comitè d'Avaluació Externa, amb exemplars a disposició de la comunitat de la titulació dipositats a la Biblioteca, les secretaries dels Estudis i del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual, a l'Administració de l'Edifici de la Rambla i a l'Intranet de la UPF.

2. Valoració del procés d'avaluació interna.

El procés d'avaluació interna ha estat molt positiu, perquè ha coincidit en un moment d'especial interès de la comunitat de la titulació en poder fer un primer balanç del funcionament dels Estudis de Periodisme, iniciats en el curs 1992-93, així com de l'experiència de la llicenciatura en règim de segon cicle.

El Comitè d'Avaluació Interna ha pogut comptar amb el suport necessari tant de la comunitat de la titulació com dels serveis centrals de la Universitat pel que fa a la reunió de les dades i la documentació necessària per l'elaboració de l'autoestudi.

Els treballs del comitè intern s'han realitzat amb un alt nivell de participació i interès de tots els seus membres. L'adopció del règim ponència com a forma de treball en la redacció de l'autoestudi ha permès un intercanvi de punts de vista molt ric i molt viu entre els membres del comitè.

La participació dels membres de la comunitat de la titulació a l'hora de formular observacions en la fase d'audiència pública ha estat molt limitada. Potser equivocadament, el comitè intern no va considerar la conveniència d'utilitzar altres formes més actives de recollida d'opinions.

D'altra banda, el moment de realització de l'audiència pública, en les darreres setmanes del curs, quan ja no hi havia classes, potser tampoc no era el més oportú per a obtenir una alta participació. El comitè intern va preferir no deixar l'audiència pública per l'inici del curs següent, per evitar un retard en les fases posteriors del procés i permetre l'accés a l'autoestudi als alumnes d'aquesta promoció.

La participació de professors i alumnes a les reunions del Comitè d'Avaluació Externa permetria compensar la baixa participació a l'audiència pública.

3. Valoració del procés d'avaluació externa.

Tot i el temps limitat de què va disposar, el Comitè d'Avaluació Externa va dur a terme un programa de treball molt intens i els seus membres van demostrar un coneixement previ molt complet dels Estudis de Periodisme i de l'informe del Comitè d'Avaluació Interna.

Des del punt de vista del Comitè d'Avaluació Interna, la visita del Comitè d'Avaluació Externa ha permès, sobretot:

- contrastar l'anàlisi duta a terme a través de l'autoestudi amb la realitzada pels experts externs.
- compensar la manca de participació de la comunitat de la titulació en la fase d'audiència pública, amb l'assistència a les sessions convocades pels experts externs. Les aportacions fetes en aquestes reunions són ressenyades de manera extensa en l'informe del comitè extern.

Tal com s'afirma en la seva introducció, l'informe del Comitè d'Avaluació Externa refrenda, en la majoria dels casos, les afirmacions de l'autoestudi i valora molt positivament la composició i la feina feta pel comitè intern. Fa notar que la part dedicada a la gestió dels estudis és més esquemàtica i permet una valoració menys exhaustiva, potser perquè la guia d'autoavaluació hi dedica menys atenció i menys desenvolupament metodològic.

Les valoracions del Comitè d'Avaluació Externa són assumides sense reserves pel Comitè d'Avaluació Interna:

- el segon cycle és vist com un factor positiu -perfil d'estudiants amb més maduresa i motivació, demanda alta i absentisme baix- i com a model digne de ser imitat, amb un esforç remarcable de convenis de col·laboració amb mitjans.
- com aspectes negatius es citen la càrrega excessiva de tasques de gestió sobre els professors numeraris i el nombre limitat de professors a temps complet i de doctors.
- també es citen com a elements de preocupació la poca producció científica, a causa del factor anterior.

Altres aspectes de les valoracions del Comitè d'Avaluació Externa, requereixen algun comentari:

- la referència a una plantilla generosa, amb molts professors associats de prestigi a temps parcial, hauria d'entendre's en el context del punt anterior.
- la càrrega docent baixa (12 crèdits per curs els professors a temps complet) és comuna a tota la UPF.
- a les limitacions del suport tècnic-personal escàs- i dels equipaments –mitjans obsolets, espai insuficient i manca de pressupost per a laboratoris-, caldria afegir-hi la manca de responsables de titulació superior en aquests serveis.
- a la limitació dels estudis a 5 trimestres –per la dedicació del sisè a les pràctiques a mitjans-, caldria afegir que el primer és dedicat als complements de formació, de manera que el pla d'estudis es concentra, de fet, en quatre trimestres. Se'n deriva la situació assenyalada d'excés d'exàmens i la pressió del sistema trimestral, amb el possible resultat d'una certa falta d'aprofundiment en matèries sense continuïtat.
- la referència a un possible descens del rendiment acadèmic potser es dedueix d'una interpretació errònia de les dades (la mitjana de graduació de les cinc primeres promocions és del 68%).
- tot i compartint la preocupació que la orientació professionalista del segon cycle pot redundar en un model massa pràctic, en detriment d'anàlisi, recerca i crítica, no ens sembla prou just parlar, com a valoració general, d'una “certa indefinició del projecte o perfil de facultat”.
- no creiem que es pugui parlar de falta de consens sobre el model de llicenciatura, com proposa el Comitè d'Avaluació Externa a manera de punt feble; en tot cas, seria un criteri absolutament minoritari entre el professorat.

Tot i que en la fase de redacció de l'autoestudi es podria haver coincidit a detectar elements del que podria ser considerada, en expressió del Comitè d'Avaluació Externa, com una certa “crisi de creixement”, els resultats de la revisió del Pla d'Estudis, aprovada per la Junta d'Estudi el 26 de novembre de 1999, porta a incorporar aquest fet en els factors positius i fins i tot en els punt forts de l'avaluació.

4. Punts forts i punts febles.

La relació de punts forts i punt febles d'aquest apartat incorpora els proposats pel Comitè d'Avaluació Externa als que ja ho havien estat en l'autoestudi pel Comitè d'Avaluació Interna.

4.1. Punts forts:

Relatius al model general UPF:

- a) Centre petit i ben dimensionat, manca de massificació, pel nombre limitat d'estudiants. Ubicació al centre de Barcelona.
- b) Biblioteca i serveis adequats, plantilles de professorat i PAS adequades.
- c) Baixa càrrega docent, que permet dedicació als alumnes, tutories i dedicació a gestió i investigació.
- d) Iniciativa Campus Global, suport on-line a la docència.
- e) Projecció internacional de la Universitat.

Relatius al model de llicenciatura de Periodisme en segon cicle:

- a) Nivell de qualitat de l'ensenyament:
 - professorat amb experiència acadèmica i professional, vinculat a l'exercici del periodisme
 - alumnat més madur, amb estudis previs de llicenciatura o diplomatura
- b) Orientació professionalista dels estudis.
- c) Bona valoració pels estudiants de la formació, el professorat i la vinculació professional.
- d) Relació interna fluïda, clima professional i amable.
- e) Tradició d'innovació docent:
 - reunions trimestrals d'avaluació
 - claustres de professors
 - tutories permanents de llicenciatura
 - Comissió pedagògica
 - incorporació voluntària al Campus Global
- f) Participació en programes internacionals de formació
- g) Alt nivell d'inserció laboral: més de la meitat dels llicenciats de les primeres promocions treballen de periodistes.
- h) Estreta col·laboració amb els mitjans de comunicació, convenis de cooperació acadèmica i de pràctiques professionals.
- i) Pla d'estudis equilibrat en la relació teoria-pràctica i el contacte amb el món professional, actualitzat en la revisió aprovada el novembre de 1999 que incorpora les últimes novetats tecnològiques i més instruments d'anàlisi i crítica.

Relatius a la recerca

- a) Investigadors acreditats i línies de recerca especialitzades.

4.2. Punts febles

Relatius al sistema universitari

- a) No resolució del recurs presentat l'any 1992 contra el decret que regula el 2on cicle de Periodisme
- b) Desconeixement social del model de llicenciatura de Periodisme de segon cicle.

Relatius al model general UPF.

- a) Confusió social sobre la percepció del caràcter públic de la Universitat.

- b) Capacitat de resposta institucional lenta: retard en l'aprovació definitiva del nou pla d'estudis, aprovat per la Junta d'Estudis el 22 de novembre de 1999.
- c) Plantilla massa limitada de professorat numerari, d'acord amb la Planta de Professorat de la UPF.
- d) Pressupost massa limitat de despeses corrents del Deganat.
- e) Dificultats derivades del sistema trimestral: horaris desiguals, poques hores per activitats no lectives.
- f) Manca d'equipaments complementaris (esportius, residència, menjador...)
- g) Presència d'estudiants de lliure elecció sense coneixements previs, en assignatures pràctiques en les que aquests són necessaris.

Relatius al model de llicenciatura i al funcionament dels Estudis

- a) Estudis massa concentrats entre el segon i tercer trimestre del primer curs i el primer i segon trimestre del segon.
- b) Falta de participació dels professors en comissions i claustres.
- c) Manca de coordinació suficient entre professors sobre els continguts de les assignatures i la petició de treballs als alumnes.
- d) Irregularitat dels horaris de classe a causa de la divisió en grups d'assignatures pràctiques i de l'alta ocupació d'aules compartides per altres llicenciatures a l'edifici Rambla.
- e) Poques possibilitats d'activitat no lectiva a causa dels horaris de classe.
- f) Poc aprofitament per part dels alumnes de les tutories permanents de llicenciatura.
- g) Utilitat relativa del test d'avaluació del professorat a causa de la manca d'adequació d'algunes de les preguntes, de l'acumulació de tests degut al nombre d'assignatures i de la baixa participació dels alumnes.

Relatius a la recerca

- a) Producció científica limitada per la sobrecàrrega de gestió sobre el professorat numerari.
- b) Conjunt poc estructurat de línies d'investigació.

5. Propostes de millora.

5.1. Propostes de millora que afecten la titulació i el conjunt de la Universitat.

Proposta 1: <i>Reforçar la imatge pública dels Estudis i de la Universitat.</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Projecció exterior	Rectorat i Estudis	Permanent		
Proposta 2: <i>Reforçar el coneixement i els avantatges socials del model de Periodisme Segon Cicle.</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Projecció exterior	Rectorat i Estudis	Permanent		
Saló de l'Ensenyament	Rectorat i Estudis	Annual		
Proposta 3: <i>Augmentar el nivell d'experimentalitat reconegut a la llicenciatura, d'acord amb la realitat dels Estudis.</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Proposta al Departament d'Universitats	Rectorat, Estudis, Junta de Govern i Consell Social.	Curs 2000-2001		
Proposta 4: <i>Augmentar la dotació pressupostària del Deganat.</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Revisió dels criteris de formació dels pressuposts dels deganats amb ús d'equipaments tècnics.	Gerència i Deganats	Curs 2000-2001	500.000 ptes. any	

Proposta 5: *Augmentar el nombre de professors a temps complet, per reduir la càrrega de gestió i augmentar la recerca.*

Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Aplicació criteri ampli de la Planta del Departament (100 % professorat permanent sobre crèdits teòrics)	Rectorat i Departament	A partir 2003	Inclusa al PAD del Departament.	

Proposta 6: *Potenciar la recerca sobre Periodisme.*

Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Projectes oficials i convenis de recerca amb organismes i empreses	Departament i Deganat	Permanent		

Proposta 7: *Millorar els programes de doctorat d'acord amb les línies de recerca prioritària.*

Explicació de l'activitat	Responsable	Termini		Despesa prevista
Adequar els programes de doctorat a les línies de recerca	Departament i Deganat	Permanent		

Proposta 8: *Potenciar el tercer cicle.*

Explicació de l'activitat	Responsable	Termini		Despesa Prevista
Proposar estudis especialitzats de tercer cicle	Deganat, Departament i IDEC			
Potenciar els cursos de formació continuada	Deganat, Departament i IDEC			

Proposta 9: <i>Actualització permanent dels equipaments tècnics.</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini		Despesa Prevista
Renovació dels equipaments tècnics i informàtics, de disseny, ràdio, televisió, fotografia i Internet.	Gerència i Deganat	Permanent		A estudiar
Proposta 10: <i>Millora de l'oferta docent i del suport tècnic del Campus Global.</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini		Despesa prevista
Millora de la xarxa i suports informàtics	Rectorat	Curs 2000-2001 i següents		A estudiar
Creació de continguts específics	Rectorat, Deganat i Departament			
Proposta 11: <i>Millorar l'aprofitament horari de la dedicació dels estudiants</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini		Despesa prevista
Rebaixar la irregularitat dels horaris de classes en la mesura que ho permetin els grups de pràctiques i l'ocupació per altres llicenciatures de l'edifici de la Rambla.	Administració de Centre i Deganat	Curs 2000-2001 i següents		

Proposta 12: *Evitar la presència en assignatures pràctiques d'alumnes externs no preparats.*

Explicació de l'activitat (P)	Responsable (P)	Termini (P)		
Exigir haver cursat assignatures teòrico-pràctiques específiques per accedir a tallers pràctics	Rectorat	Curs 2000-01 i següents		

Proposta 13: *Millorar l'avaluació del professorat per part dels alumnes.*

Explicació de l'activitat	Responsable	Termini		Despesa prevista
Revisió dels qüestionaris del test d'avaluació del professorat.	Rectorat i Deganat	Curs 2000-2001 i següents		
Establir formes d'accés dels alumnes als resultats de l'avaluació, respectant criteris bàsics de confidencialitat.	Rectorat i Deganat	Curs 2000-2001		

5.2. Propostes de millora que afecten únicament a la titulació.

Proposta 1: <i>Milliores en la docència</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Rebaixar la concentració de docència en els quatre trimestres centrals de la llicenciatura, distribuint-ne millor la càrrega en relació al primer (complements de formació) i al sisè (practicum).	Deganat, amb col·laboració amb el Rectorat i la Gerència	Indeterminat		
Atenció prioritària a la incorporació de les noves tecnologies de la informació.	Deganat, en col·laboració amb la Gerència			
Aprofitament màxim de les possibilitats d'innovació docent per mitjà de l'ús del Campus Global.	Deganat, en col·laboració amb el Delegat del rector per a la Innovació Docent	Curs 2000-2001 i següents		
Revisió i millora de les tutories permanents de llicenciatura.	Deganat	Curs 2000-2001		

Proposta 2: <i>Millorar la qualitat de la docència i l'avaluació</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Introducció de mètodes d'avaluació continuada a les assignatures teòriques per assegurar-ne el bon aprofitament per part dels alumnes.	Deganat	Curs 2000-2001 i següents		
Augmentar la coordinació entre professors de diferents grups d'una mateixa assignatura i d'assignatures pròximes, per tal d'evitar repeticions i buits en l'enfocament dels programes i en la petició de treballs.	Deganat	Curs 2000-2001		
Fomentar la relació i l'intercanvi d'experiències entre els professors.	Deganat	Curs 2000-2001		
Reforçar els aspectes de formació crítica, tant en els programes de les assignatures com per mitjà d'altres activitats acadèmiques	Deganat	Curs 2000-2001		

Proposta 3: <i>Millorar la inserció professional dels alumnes</i>				
Explicació de l'activitat	Responsable	Termini	Despesa prevista	Indicadors
Millorar la informació sobre les característiques i l'accés a l'exercici professional.	Deganat	Curs 2000-2001 i següents		
Incrementar els convenis amb les empreses per tal d'afavorir la inserció laboral dels graduats.	Deganat	Curs 2000-2001 i següents		